

Systemansvarliges innspill til høring av endringer i forskrift om systemansvaret

Innledning

Systemansvarlig er positiv til foreslåtte endringer som bidrar til økt transparens, involvering og forutsigbarhet i rammevilkårene for utøvelsen av systemansvaret. Vi er også positive til hovedtrekkene i endringsforslaget som medfører at forskriften gjøres mer overordnet og at det innføres en ny bestemmelse om retningslinjer. Til tross for dette har vi flere innspill til de foreslåtte endringene både av prinsipiell karakter og til ordlydene i de enkelte bestemmelsene.

I dokumentet har vi summert opp systemansvarliges samlede innspill til NVE. Dokumentet er inndelt etter de bestemmelse som nå har vært på høring. I tillegg til konkrete innspill til den ordlyden som er foreslått, har vi under § 28a om retningslinjer også innledningsvis summert opp noen argumenter knyttet til den juridiske forankringen av den nye modellen som innføres der systemansvarlig utarbeider retningslinjer.

§ 28a om retningslinjer

NVE foreslår å innføre en ny bestemmelse i fos som pålegger systemansvarlig å utøve myndigheten i tråd med retningslinjer. Retningslinjene skal utarbeides av systemansvarlig, høres med aktørene i bransjen og godkjennes av NVE. NVE legger i forarbeidene opp til at de generelle prinsippene og avveiningene som danner grunnlaget for den systemansvarliges beslutninger bør fremgå av retningslinjene som foreslås utarbeidet. Videre at individuelle hensyn som tas i den enkelte sak bør/skal fremgå av vedtakene som systemansvarlig fatter, men at det for øvrig kan vises til retningslinjene. Det sies også at for systemkritiske vedtak er det spesielt viktig at retningslinjene er detaljerte, siden disse vedtakene ikke begrunnes.

Noen generelle betraktninger knyttet til ny § 28a

NVE har ansvar for å utarbeide forskrift om systemansvar og det er NVEs ansvar å sørge for at endringer av måten systemansvaret reguleres etter har nødvendig juridisk forankring. Likevel ønsker systemansvarlig å gi NVE våre synspunkter knyttet til det vi oppfatter som mulige svakheter i foreslått modell for å regulere systemansvaret.

Systemansvarlig oppfatter at den foreslåtte modellen for å regulere systemansvaret mangler sammenliknbare eksempler i annet lovverk/regelverk i Norge, og at dette krever et høyt fokus hos NVE for å være trygg på at den juridiske forankringen står støtt. Særlig ber vi NVE forsikre seg om at systemansvarliges bruk av retningslinjer, og at systemansvarlig på generelt grunnlag kan fastsette rutiner, prosedyrer, format og innhold, har den nødvendige juridiske forankring uten at dette vil oppfattes som en delegert forskriftskompetanse fra NVE til systemansvarlig.

I forarbeidene er det angitt at retningslinjene ikke vil være direkte bestemmende for rettigheter eller plikter til de øvrige aktørene, og NVEs godkjenning vil derfor ikke være et enkeltvedtak overfor dem. Systemansvarlig ber NVE tydeliggjøre aktørenes plikt for å følge systemansvarliges vedtak der sentrale deler av innholdet i vedtakene kan finnes i retningslinjene. Retningslinjene vil inneholde føringer som systemansvarlig er kritisk avhengig av at aktørene følger.

- Ett eksempel er samspillet mellom den foreslåtte nye § 28a om retningslinjer og § 8a om rapportering av produksjonsplaner. Forslaget til endring gir nå konsesjonær en plikt til å rapportere egen produksjonsplan, og at rapporteringen av produksjonsplaner skal skje

innenfor de frister og inneholde de opplysninger som er fastsatt av systemansvarlig. Fristene og detaljene vil med de nye forskriftsendringene komme i retningslinjer som systemansvarlig utarbeider. For systemansvarlig er det viktig at den nye reguleringsmodellen ikke skaper tvil om at aktørene må rette seg etter innholdet i retningslinjene.

Ut fra høringsutkastet fremstår det for systemansvarlig noe uklart hvordan selve godkjenningen av retningslinjer skal skje eller uttrykkes fra NVE. Med bakgrunn i de uklarhetene som systemansvarlig mener at innføring av 'godkjenning' her skaper, foreslår systemansvarlig at forslag til retningslinjer sendes til NVE for vedtak. Med en slik formulering oppnår man, etter systemansvarliges vurdering, å knytte behandlingen opp til et 'vedtak' som er et bedre juridisk begrep enn 'godkjenning'. Med bruk av vedtak trenger det ikke å stå i forskriften at NVE kan nekte godkjenning, da dette ligger implisitt i vedtakskompetansen. Systemansvarlig ber NVE tydeliggjøre rutine og detaljene for NVEs godkjenning av retningslinjer.

Høringsforslaget legger opp til at NVE kan kreve endringer i retningslinjene. Systemansvarlig opplever en slik endring som at det kan fremstå som uklart hvem som har eierskapet til retningslinjene. Systemansvarlig ber NVE benytte formuleringer i ordlyden i forskriftsteksten som gjør at det ikke er tvil om hvem som er ansvarlig for innholdet i de til enhver gjeldende retningslinjer. Så lenge systemansvarlig er av den oppfatning at retningslinjene legger til rette for sikker og effektiv drift av kraftsystemet er det naturlig at systemansvarlig har eierskapet. Dersom NVE pålegger endringer i retningslinjene som systemansvarlig mener går på bekostning av sikker og effektiv drift, er det imidlertid uklart hvem som har eierskapet til retningslinjene.

Systemkritiske vedtak er det viktigste verktøyet systemansvarlig har for å håndtere den daglige driftskoordineringen. Ut fra høringsdokumentet opplever systemansvarlig at § 28a i sum snevrer inn systemansvarliges rett til å benytte systemkritiske vedtak i den operative driften sett opp mot den vide hjemmelen som systemansvarlig er gitt i energiloven med tilhørende forarbeider. Systemansvarlig ber NVE, i oppsummeringen av høringen, tydeliggjøre at omleggingen av reguleringen i hovedsak er for å gi økt transparens, involvering og forutsigbarhet i rammevilkårene for utøvelsen av systemansvaret, og at denne endringen ikke er ment å snevre inn systemansvarliges mulighet til å benytte systemkritiske vedtak i den operative driften.

NVE skriver i forarbeidene at retningslinjene vil være bindende for den systemansvarlige i utøvelsen av systemansvaret, noe som NVE beskriver at vil bidra til å **avgrense** og presisere den systemansvarliges forvaltningsmyndighet. Når NVE så eksplisitt angir at forskriftsendringen vil 'avgrense' systemansvarliges forvaltningsmyndighet, etterlyser vi at NVE tydeliggjør hvem som da blir sittende igjen med eller tar over den ekstra forvaltningsmyndigheten som NVE mener vi har i dag. Systemansvarlig oppfatter at den foreslåtte endringen flytter mer ansvar for valg av hvilke virkemidler som skal benyttes i håndteringen av den operative driften over til NVE. I dagens regulering kan NVE opprette egen sak eller føre et særskilt tilsyn etter en stor hendelse, der NVE som et resultat av tilsynet kan gi systemansvarlig ansvaret for hendelsen og pålegge ev. endringer i praksis. Dersom NVE nå i forkant skal godkjenne praksisen for utøvelsen av systemansvaret, mener systemansvarlig at det skapes en usikkerhet om det formelle ansvaret for den samlede virkemiddelbruken. Systemansvarlig ber om en avklaring av NVEs mulighet for å føre tilsyn etter store hendelser, når NVE tidligere har godkjent retningslinjer for hvordan en hendelse skal håndteres og hvilke virkemidler som skal benyttes. Systemansvarlig savner en drøfting av hvordan NVE kan ha den tilstrekkelige avstanden til utøvelsen av systemansvaret når man selv har godkjent og dermed bestemt innholdet i retningslinjene. I ytterste konsekvens kan det også være NVE som i medhold av foreslått 28a tredje ledd har gitt pålegg om endringer i retningslinjene.

Systemansvarliges spesifikke tilbakemeldinger til ny § 28a:

Til første ledd:

- Systemansvarlig ber NVE vurdere ordlyden 'i tråd med' som er benyttet i første ledd der det heter at systemansvarlig skal utøve myndigheten "i tråd med retningslinjer godkjent av NVE". Systemansvarlig ber NVE bruke et mer presist ordvalg eller i det minste klargjøre hva som ligger i dette begrepet i oppsummeringen av høringsinnspillene.

Detaljeringsgrad på retningslinjene:

- For systemansvarlig er det viktig at retningslinjene er på et nivå som gjør dem mest mulig uavhengig av en direkte knytning til kraftsystemets tilstand til enhver tid. Den daglige håndteringen av systemansvaret innebærer å finne de beste virkemidlene for å håndtere tilnærmet uendelig antall kombinasjoner av mulige koblingsbilder, produksjons-/lastsammensetninger, kraftflyt og driftsforstyrrelser. Av den grunn er det vanskelig å ha retningslinjer som fullt ut skal dekke dette, og som alle vedtak vil kunne støtte seg på. Høy detaljeringsgrad i retningslinjer kan også gi noen utfordringer knyttet til offentliggjøring av sårbarheter knyttet til forsyningssikkerheten, markedsmessige forhold, prioritet på forsyning etc. Systemansvarlig understreker viktigheten av at NVE tydeliggjør at det er hovedprinsippene for bruk av virkemiddelet som skal komme frem i retningslinjene, ikke hvordan hver enkelt konkret driftssituasjon skal håndteres.
- Systemansvarliges vurdering er at det vil være behov for ulik detaljeringsgrad i retningslinjene avhengig av hvilke bestemmelser retningslinjene omfatter. Det vil eksempelvis kunne være enklere å sette opp kriterier for fastsettelse av nye budområder enn det vil være å lage entydige kriterier for å samordne aktørenes disposisjoner ved driftsforstyrrelser som berører flere konsesjonærer. Systemansvarlig ber derfor NVE klargjøre i oppsummeringen av høringsinnspillene at detaljeringsnivået på retningslinjene vil kunne variere mellom paragrafene.

Tidsaspektet:

- I høringsunderlaget fremgår det at alle endringene, utenom endringene i § 22, skal tre i kraft fra 1.1.2018. Dette gjelder også § 28a første ledd om at systemansvarlig skal utøve myndigheten i tråd med retningslinjer godkjent av NVE. Det vil ikke være mulig for systemansvarlig å få utarbeidet, hørt med bransjen og oversendt alle retningslinjene før 1.1.2018. Systemansvarlig ber derfor NVE om at de bestemmelsene som blir vedtatt endret ved årsskiftet først får ikrafttredelse tidligst 1.7.2018. Dette vil muliggjøre en god prosess rundt utarbeidelse og høring av retningslinjer.
- I den grad NVE likevel ønsker å innføre endringene fra 1.1.2018, så ber systemansvarlig NVE vurdere et alternativ der detaljene som tas ut av forskriften, (tidspunktene, tidsoppløsningen og for eksempel innhold i produksjonsplaner mm.) tas direkte inn i en første kortversjon av retningslinjer som NVE sammenstiller/utarbeider og samtidig godkjenner. Systemansvarlig vil deretter komme med oppdateringer av retningslinjene etter hvert som disse er utarbeidet og hørt med bransjen. For systemansvarlig er det viktig å finne løsninger som sikrer at de detaljene som nå foreslås tatt ut av forskriften og over i retningslinjer får en tilstrekkelig grad av forankring inntil prosessen med å utarbeide, høre og godkjenne retningslinjer er ferdig.

- Systemansvarlig gjør oppmerksom på at første ledd lister opp § 22 som en av paragrafene som blir omfattet av bestemmelsen og dermed vil være gjeldende fra 1.1.2018, men at denne bestemmelsen har NVE i høringsperioden avklart at ikke skal tre i kraft før 1.1.2019.

Til annet ledd:

- Systemansvarlig støtter at retningslinjene skal høres med aktørene i bransjen før de oversendes NVE. Systemansvarlig ser at det i enkelte situasjoner vil være sannsynlig at det er uenighet mellom systemansvarlig og bransjen om innholdet i de utarbeidede retningslinjene. I slike tilfeller vil retningslinjene bli sendt over til NVE for godkjenning med bransjens synspunkter vedlagt. Systemansvarlig vil i slike tilfeller kommentere de tilbakemeldingene vi er uenige i.
- Systemansvarlig ber NVE vurdere ordlyden '... hensiktsmessig utformet' i forskriftsteksten om at godkjenning av retningslinjene kan nektes dersom NVE finner at retningslinjene ikke er hensiktsmessig utformet. Systemansvarlig antar at det er innhold i retningslinjene NVE ønsker å ta stilling til, ikke utformingen av disse, og foreslår at dette tydeligere fremkommer av ordlyden.
- Systemansvarlig ber NVE utdype hva som er den videre prosessen i de tilfeller det skulle oppstå en situasjon der NVE skulle nekte godkjenning av de oversendte retningslinjene. Systemansvarlig ønsker i slike eventuelle tilfeller en tydelig og detaljert beskrivelse av hva som må gjøres for å få retningslinjene godkjent ved neste innsendelse, slik at det ikke tar unødvendig lang tid å få på plass det nødvendige rammeverket.

Til tredje ledd:

- Systemansvarlig ber om en tydeliggjøring av prosessen dersom en aktør ikke er enig i retningslinjene som er godkjent og denne aktøren henvender seg til systemansvarlig med ønske om endringer. Systemansvarlig ønsker at NVE i oppsummeringen av høringsinnspillene legger opp til en prosess der vi i slike situasjoner kan henvise aktøren til NVE. NVE kan da vurdere aktørens synspunkter og deretter ev. kreve endringer i retningslinjene. Systemansvarlig ber NVE klargjøre i oppsummeringen av høringskommentarene hvilket detaljnivå, underlag eller forslag til konkret tekst NVE i slike tilfeller vil oversende systemansvarlig som grunnlag for å kreve endringer i retningslinjene.

Til fjerde ledd:

- I forarbeidene er det angitt '*strengt nødvendig*' som kriterium for å fravike fra hovedregelen om at systemkritiske vedtak skal følge de godkjente retningslinjene, mens det i forslaget til forskriftstekst er benyttet '*nødvendig*' for å unngå eller begrense anstrengte driftssituasjoner eller driftsforstyrrelser'. Systemansvarlig ønsker å få frem at den daglige håndteringen av systemansvaret innebærer å finne de beste virkemidlene for å håndtere tilnærmet uendelig antall kombinasjoner av mulige koblingsbilder, produksjons-/lastsammensetninger, kraftflyt og driftsforstyrrelser. Systemansvarlig oppfatter derfor beskrivelsen i forarbeidene med '*stengt nødvendig*' som en kraftig innskjerping bruken av systemkritiske vedtak, og ber derfor NVE få frem flere nyanser om at systemkritiske vedtak vil kunne fravike fra en nedskrevet praksis og at dette kan forekomme i flere tilfeller enn kun der dette er '*strengt nødvendig*'.
- Det legges opp til at systemansvarlig alltid må gi en skriftlig begrunnelse overfor NVE og berørte aktører i de tilfeller fjerde ledd blir benyttet. Dette oppfatter systemansvarlig som en

streng og tidskrevende prosess dersom denne ordlyden blir stående i forskriftsteksten. Systemansvarlig foreslår at denne ordlyden bør omformuleres til at NVE eller berørte aktører kan be om en skriftlig begrunnelse for vedtaket. I mange tilfeller burde en begrunnelse over telefonen direkte fra den aktuelle operatøren eller overordnet vakt på en av våre sentraler overfor berørt aktør være tilstrekkelig.

- Ett eksempel her kan være at vi i retningslinjene beskriver at vi benytter aktivering av systemvern etter gitte kriterier, mens vi ser at vi i forkant av et varslet ekstremvær både ønsker å aktivere systemvern, endre koblingsbilde, holde flere kraftverk i produksjon etc. Dersom de berørte aktørene umiddelbart godtar begrunnelsen for å fravike aktiveringskriteriene gitt i retningslinjene, burde dette være tilstrekkelig. Dette blir da registrert på systemansvarliges taleregistrator. Dersom aktører eller NVE i etterkant likevel stiller spørsmål om håndteringen kan det bes om en begrunnelse.
- Fjerde ledd omhandler muligheten for å fravike retningslinjene for systemkritiske vedtak. Systemansvarlig legger til grunn at for de vedtak som ikke er systemkritiske har systemansvarlig under gitte omstendigheter anledning til å fravike retningslinjene. I slike tilfeller må det i vedtaket settes inn en særskilt og utdypende begrunnelse i vedtaket.

§ 3 om definisjoner

Det foreslås endringer i begrepene sentralnett, elspotområde, elspotmarkedet og definisjonen av driftsforstyrrelse.

- Endringen av definisjonen for driftsforstyrrelse er identisk med forslaget fra Neste Generasjon Fasit (NGF), og er en innsnevring i forhold til dagens definisjon ved at "mislykket innkobling" er utelatt fra definisjonen. Den nye definisjonen støttes av systemansvarlig, da det er svært sjelden en mislykket innkobling har noen konsekvenser for kraftsystemet hvis den ikke etterfølges av en automatisk utkobling, og dermed klassifiseres som en driftsforstyrrelse. Systemansvarlig ber NVE presisere at denne definisjonen skal endres fra 1.1.2019 ifm. innføringen av NGF. Dvs. at det er samme endringsdato som § 22.
- Ut over dette har ikke systemansvarlig noen kommentarer til de foreslåtte begrepsendringene.

§ 5 om flaskehalser og budområder

NVE foreslår mindre språklige endringer, men bestemmelsen omfattes av kravet om å utarbeide retningslinjer som skal godkjennes av NVE.

- Systemansvarlig har ingen konkrete merknader til endringene som er foreslått i forskriftsteksten. Den foreslåtte endringen med retningslinjer som skal høres og godkjennes stemmer godt med den utviklingen systemansvarlig ser for budområder gjennom CACM. Systemansvarlig mener at i noen tilfeller vil det kunne være aktuelt med endringer som ikke vil medføre behov for en omfattende høring, eksempelvis endringer som følge av nye linjer i transmisjonsnettet med nye navn og endepunkter. Etter systemansvarliges oppfatning bør dette presiseres i NVEs oppsummering av høringsdokumentet.

§ 6 om fastsettelse av handlingskapasitet

NVE foreslår at systemansvarlig skal ha ansvaret for fastsettelsen av handlingskapasitet eller å gi ut informasjon for å kunne beregne handlingskapasitet. Dagens enkeltvedtak knyttet til selve verdien av de ulike handlingskapasitetene utgår av opplistingen av systemkritiske vedtak i § 28.

- Systemansvarlig har ingen merknader til endringene i ordlyden som er foreslått i forskriftsteksten i § 6.
- NVE foreslår å fjerne systemansvarliges fastsettelse av handlingskapasitet fra listen over systemkritiske vedtak i § 28. Systemansvarlig velger å kommentere endringen som da vil skje i § 28 her. Systemansvarlig er uenig i NVEs vurdering om at *"Det er tvilsomt om disse beslutningene er å anse som vedtak i forvaltningslovens forstand. Etter en konkret vurdering har NVE kommet til at de faller utenfor vedtaksdefinisjonen, og da er det heller ikke behov for unntak fra forvaltningslovens regler om enkeltvedtak. Selv om disse beslutningene ikke lengre vil være å anse som systemkritiske vedtak, er hensikten at dagens praksis fortsetter, herunder at det ikke vil være adgang til å klage på enkeltstående beslutninger om kapasitetsfastsettelse."*
 - o Dersom systemansvarlig fortsatt skal ha ansvar for fastsettelse av handlingskapasitet, og organisert markeds plass er forpliktet til å forholde seg til denne fastsettelsen, så er systemansvarlig av den klare formening om at dette fortsatt må sees på som systemkritiske vedtak. Systemansvarlig ser ikke at vi kan fatte beslutninger som er bindende for enkeltaktører uten å betegne dette som vedtak, og vi ber NVE revurdere forslaget om å fjerne § 6 fra listen over systemkritiske vedtak.

§§ 8, 8a og 8b om anmelding, planlegging av produksjon og effektregulering

Dagens bestemmelse deles i tre separate bestemmelser. Referanser til tidsoppløsning og klokkeslett er foreslått fjernet, og skal inngå i retningslinjene som skal utarbeides av systemansvarlig og høres med bransjen før de godkjennes av NVE.

- Systemansvarlig har ingen merknader til ny § 8 eller ny § 8a.
- I NVE sitt forslag til ny § 8b så erstattes den tydelige formuleringen fra eksisterende § 8 syvende ledd om at systemansvarlig kan *"fremskynde eller utsette planlagt produksjonsendring med inntil femten minutter."* med *"kreve at produksjonsplanen justeres for å redusere strukturelle ubalanser."* Systemansvarlig legger til grunn at den nye paragrafteksten muliggjør en videreføring av systemtjenesten kalt 'produksjonsflytting'. Systemansvarlig legger videre til grunn at bruksområdet faktisk utvides ved at detaljen om *"inntil femten minutter"* fjernes, og at systemansvarlig kan beskrive dette i retningslinjene som skal utarbeides. Systemansvarlig opplever store utfordringer med å opprettholde en god balanse gjennom hele driftstimen grunnet strukturelle ubalanser. Produksjonsflytting nærme driftsøyeblikket er, i kombinasjon med regulerkraftmarkedet, operatørens beste verktøy for å avhjelpe dette i driftstimen. Systemansvarlig er derfor avhengig av at denne ordningen videreføres.

§ 14a om rapportering av anleggsdata før idriftsettelse

NVE foreslår endringer i innrapporteringen av anleggsdata, der endringer bl.a. følger av at NVE har foreslått å fjerne eksisterende rapporteringer av anleggsdata til NVE i forskrift om energiutredninger. NVE foreslår at rapporteringsplikten i § 14a deles opp slik at det bare er konsesjonær med anleggskonsesjon tilknyttet regional- og transmisjonsnett som har plikt til å rapportere direkte til systemansvarlig. For produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnettet foreslår NVE at det er områdekonsesjonær som skal rapportere produksjonsanlegg tilknyttet eget nett videre til systemansvarlig.

Til første ledd:

- For systemansvarlig er det vesentlig at det ikke bare rapporteres anleggsdata for anlegg 'tilknyttet' regional- eller transmisjonsnettet, men også for anlegg som befinner seg i regional- eller transmisjonsnettet. Systemansvarlig oppfatter at nettanlegg tilhører disse nettnivåer, ikke bare er tilknyttet et nettnivå. Systemansvarlig har behov for anleggsdata for slike nettanlegg. Systemansvarlig mener derfor at 'i eller tilknyttet' er en mer hensiktsmessig formulering i første ledd. Dette vil i så fall bli en videreføring av dagens formulering og betydning.

Til annet ledd:

- Områdekonsesjonærer er bedre informert om nye produksjonsanlegg og endringer i eksisterende produksjonsanlegg tilknyttet i distribusjonsnettet enn systemansvarlig normalt vil være. Systemansvarlig mener at det dermed kan være en fordel at områdekonsesjonærer får et ansvar når det gjelder samlet rapportering av anleggsdata for produksjonsanlegg tilknyttet distribusjonsnettet, slik som NVE nå foreslår. En slik bestemmelse kan legge til rette for at rapporteringen faktisk blir gjennomført. Systemansvarlig ser imidlertid også at det kan bli utfordrende å håndtere tilfeller der systemansvarlig avdekker mangler eller feil i rapporteringen. Da vil områdekonsesjonærene bli et mellomledd mellom systemansvarlig og eier av produksjonsenheten, og der områdekonsesjonær får oppgaven med avklare/rette disse mangler eller feil i innrapporterte anleggsdata. Dersom NVE beholder forslaget om å legge rapporteringsplikten for produksjonsanlegg i distribusjonsnettet til områdekonsesjonær, mener systemansvarlig at det er viktig at NVE tydeliggjør i sin oppsummering av høringsinnspillene at områdekonsesjonærene tilpasser sin datainnsamling til systemansvarliges behov/krav for innrapportering av slike anlegg.

Til tredje ledd:

- Systemansvarlig registrer at NVE benytter begrepsbruken produksjonsenhet og produksjonsanlegg i hhv. annet og tredje ledd der begge begrepene omhandler en nedre grense for rapportering av anleggsdata for produksjonsenhet/-anlegg fra og med 1 MW. Systemansvarlig har i forbindelse med tilrettelegging av Fosweb (systemansvarliges nettløsning for innsamling av anleggsdata), for å dekke behovet av anleggsdata til KSU-utredningene, avklart med NVE at anleggsdata skal rapporteres for alle kraftverk der samlet installert merkeeffekt i kraftverkene er på 1 MW eller over. Et kraftverk kan inneholde en eller flere produksjonsenheter, og systemansvarlig mener at denne nyansen må komme frem av ordlyden i forskriften. Systemansvarlig anbefaler at NVE i definisjonslisten definerer et egnet samlebegrep, enten kraftstasjon eller produksjonsanlegg, og at NVE med det definerte samlebegrepet mener én eller flere produksjonsenheter innenfor samme anlegg.

Begrepsbruken mellom annet og tredje ledd bør derfor samordnes til å benytte dette definerte samlebegrepet.

Generelt til § 14a:

- Systemansvarlig registrer at det i høringsbrevet og i innledningen i høringsdokumentet (kapittel 1) er uttrykt at revisjonen av fos skal legge til rette for fremtidige EØS-rettslige forpliktelser. Ny EU-forordning for tilknytning av produksjonsenheter (RfG) setter en egen nedre grense for anleggsdata som skal rapporteres for enkelte produksjonsenheter (det som i EU-forordningen er benevnt som produksjonsenheter av type B, C og D). For de minste anleggene, type A produksjonsenheter, legger den nye EU-forordningen opp til at hvert nettselskap årlig skal rapportere samledata for produksjonsenhetene som er tilknyttet selskapets nett. Vi ber derfor NVE om å vurdere om det er behov for å justere den nedre grensen for rapportering av anleggsdata for å være i tråd med den nye EU-forordningen. Eventuelt om denne justeringen kan gjøres på et senere tidspunkt, når den aktuelle EU-forordningen skal implementeres i Norge, og det er mer faststilt hva som skal være grensen mellom type A og type B produksjonsenheter. Et annet alternativ som NVE kan vurdere er om MW-grensen det refereres til i annet og tredje ledd tas ut av forskriftsteksten og inngår i retningslinjene systemansvarlig skal utforme, jf. fos § 28a. Det må i så fall fremkomme av ordlyden i annet og tredje ledd at systemansvarlig kan fastsette grensen for å rapportere.

§ 21 om systemvern

NVE gjør nå en presisering av hvilke systemvern systemansvarlig skal dekke kostnader for og hvilke kostnader som skal legges til grunn. Det foreslås også en justering av systemansvarliges rett til å kunne endre innstillinger på eksisterende systemvern.

Generelt til § 21:

Systemansvarlig anser systemvern som et effektivt og viktig virkemiddel i systemdriften for å øke overføringsgrenser og forhindre sammenbrudd, og er derfor positive til at NVE viderefører systemansvarliges myndighet til å kreve installasjon og drift av systemvern. Vi er også positive til signalet om å legge til rette for at systemvern vurderes som et permanent eller midlertidig tiltak ved tilknytninger. Våre kommentarer er knyttet til hvordan vi kan tilrettelegge for en slik utvikling og behov for å klargjøre ytterligere rammene for betaling ved bruk av systemvern.

Systemansvarlig er positive til føringene fra høringsdokumentet hvor NVE legger til grunn at systemansvarlig kun skal betale for systemvern som utgjør et virkemiddel for systemansvarlig i driften av kraftsystemet. NVE skriver i høringsdokumentet at de vurderer å åpne for systemvern som et permanent eller midlertidig alternativ til nettinvesteringer. Vi oppfatter at et slikt systemvern vil installeres og planlegges av nettselskapene og mener dette vil være et godt tiltak for å sikre effektiv systemutvikling og -utnyttelse. Inntil nytt regelverk som åpner for dette er på plass er det systemansvarlig som må fatte vedtak om slike systemvern, og vi mener det er behov for å presisere hvilke systemvern som omfattes av betaling etter tredje ledd første punktum. Ved utarbeidelse av retningslinjer for betaling av systemvern vil vi legge til grunn at det for tilfeller der systemvern er en forutsetning for tilknytning skal aktøren ikke kompenseres på noen måte for utløsning av systemvernet, ref. klagesak om betaling for utløsning av systemvern på Nyhamna.

Til første ledd:

- Systemansvarlig foreslår å legge til en setning etter første ledd første punktum, alternativt innføre et nytt ledd, som klargjør at vi har to ulike typer systemvern. Dette vil tilrettelegge

for fremtidige endringer i muligheten for å benytte systemvern og klargjøre overfor de som tilkobles systemvern hvilke rammer som gjelder for betaling.

- *Systemansvarlig kan kreve installasjon og drift av utstyr for automatiske inngrep i kraftsystemet for å sikre en samfunnsmessig rasjonell og driftsmessig forsvarlig tilknytning av ny produksjon og nytt forbruk i transmisjon- og regionalnettet.*

Til annet ledd:

- Systemansvarlig støtter at annet ledd første punktum blir stående uendret, hvilket innebærer at hendelsesstyrt systemvern som innebærer utkobling av sluttbrukere tilknyttet distribusjonsnett kun bør benyttes som midlertidig tiltak.
- Systemansvarlig er positive til at reguleringer knyttet til rapportering samles og har derfor ingen innsigelser mot at annet punktum fjernes

Til tredje ledd:

- NVE foreslår å dele bestemmelsen om betaling inn i en del som gjelder drift og vedlikehold, og en del som gjelder betaling hvis vernet løser ut. Systemansvarlig mener at kostnader forbundet med aktivering er en del av driftskostnadene, men at avvikling bør presiseres til å være en del av kostnadene forbundet med systemvern, og burde dekkes av tredje ledd. Systemansvarlig ønsker å foreslå en alternativ formulering for tredje ledd andre punktum:
 - *Betalingen skal dekke kostnader forbundet med installasjon, drift, vedlikehold og avvikling av systemvern med tilhørende sambandsløsninger.*
- NVE presiserer i høringsdokumentet at systemansvarlig kun skal betale for systemvern installert etter vedtak fra systemansvarlig i henhold til fos § 21 første ledd, og som utgjør et virkemiddel for systemansvarlig i driften av kraftsystemet. Ref. vårt forslag til et eget ledd med hjemmel til å installere systemvern ved tilknytning av nytt forbruk eller ny produksjon, er vår vurdering at det må være netteieren som ved installasjon av systemvern unngår nettinvesteringer som betaler for denne installasjonen og for drift av utstyret. Hvordan dette kan løses må diskuteres nærmere med andre netteiere i forbindelse med utvikling av nye retningslinjer for § 21.

Nytt fjerde ledd:

- I høringsdokumentet skriver NVE under nytt fjerde ledd at feil i systemvernet som medfører utfall skal behandles i henhold til gjeldende KILE-regelverk hvor ansvarlig konsesjonær er den som eier anleggsdelen (her: systemvern inkludert kommunikasjonsløsning) hvor feilen oppsto. Dette er i tråd med dagens praktisering og systemansvarlig er fornøyd med at dette klargjøres av NVE. Historisk har betaling for utløsning av systemvern vært et område med uklart lovgrunnlag – noe som har medført bruk av store ressurser hos systemansvarlig, konsesjonærer og energimyndighetene. Vi vil som følge av ny § 28a utvikle nye retningslinjer på dette området når ny fos § 21 trer i kraft, men oppfordrer NVE til å klargjøre så mye som mulig av prinsippene som skal gjelde ved fastsettelse av forskriften.
- Systemansvarlig foreslår å skille mellom hvilke systemvernutløsninger som medfører rett til kompensasjon og hvilket tidsrom som skal benyttes for å fastsette kompensasjonen. Systemansvarlig mener at tidsrommet for korrekt utløsning ikke er en entydig beskrivelse og systemansvarlig foreslår å endre fjerde ledd første og tredje punktum til:
 - *Når systemvern innebærer utkobling av produsenter eller sluttbrukere, skal også kostnader for utkoblingsobjektene som følge av korrekt utløsning dekkes i perioden for systemvernhendelsen. ... Varighet for systemvernhendelsen regnes som tiden fra*

utkoblingen skjer til tillatelse for gjeninnkobling blir gitt eller erstattet av andre tiltak/vedtak fra systemansvarlig.

- Systemansvarlig ser ikke at foreslått forskriftstekst eller NVEs forarbeid gir føringer for fastsettelse av betaling ved utkobling av produsenter. Fjerde ledd, første punktum, er tydelig på at produsenter som utkobles som følge av systemvern skal få dekket sine kostnader av systemansvarlig. Systemansvarlig vil som følge av ny fos § 28a utvikle og klargjøre retningslinjer for denne betalingen. Vi vil ta utgangspunkt i dagens praksis ved utvikling av nye retningslinjer, men planlegger å endre deler av praksisen ved at vi kun dekker påløpte kostnader knyttet til energiubalanser, og at øvrige kostnader dekkes basert på dokumentasjon fra den enkelte produsent.
- Systemansvarlig er positive til at betalingen for utløsning av systemvern fastsettes med utgangspunkt i berørte sluttbrukers avbruddskostnader. Systemansvarlig legger til grunn at en slik betaling basert på definerte satser gitt av kapittel 9 i forskrift 11. mars 1999 nr. 302 om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffier, vil utgjøre den totale kostnaden forbundet med utløsning av forbrukere tilkoblet systemvern og at ev. andre kostnader, som ødelagt utstyr, ikke skal kompenseres særskilt.
- NVE foreslår at systemansvarlig ved utløsning av systemvern som medfører utkobling av sluttbrukere i distribusjonsnettet skal betale berørt konsesjonær. Forslaget innebærer etter vår vurdering flere utfordringer som må klargjøres. Systemansvarlig har i dag ikke mulighet til å kvalitetssikre nettselskapenes beregning av avbruddskostnader som følge av systemvernutløsning. Systemansvarlig har heller ikke tilgang til data som kan bekrefte om systemvernet har vært utløst korrekt på grunn av en lokal feil. Systemansvarlig mener at det er viktig at kostnadene forbundet med utløsning av systemvern tilbakeføres til sluttbrukerne og ikke skal medføre en inntekt for berørt nettselskap. Systemansvarlig tolker derfor at forslaget må bety at systemansvarlig etterskuddsvis tilbakebetaler avbruddskostnader beregnet av berørt nettselskap ut fra gjeldene KILE-satser, og betaler 60 % av disse kostandene i henhold til reguleringsmodellen for nettselskapenes inntektsramme.
- NVE har ikke begrunnet i forarbeidet hvorfor det er foreslått å fjerne fjerde ledd femte punktum. Systemansvarlig antar at NVE ønsker å fjerne fjerde ledd femte punktum på bakgrunn av endringer foreslått i fjerde ledd fjerde punktum som innebærer at avbruddskostnader forbundet med utkobling av sluttbrukere i distribusjonsnettet som følge av systemvern skal betales av systemansvarlig til berørt nettkonsesjonær. Endringen medfører at systemansvarlig ikke lenger er ansvarlig konsesjonær for overnasjonale hendelser. Jf. forskrift om leveringskvalitet § 2A-3 vil da berørt nettselskap være ansvarlig konsesjonær ved feil som har inntruffet utenfor det norske kraftsystemet. Dersom systemvernet løser ut som følge av annen norsk konsesjonærs feil, vil berørt netteier ikke bli ansvarlig konsesjonær. Den foreslåtte endringen i forskriften vil derfor medføre at systemansvarlig betaler berørt nettselskap uten at de er ansvarlig for KILE og at sluttbrukeren blir påvirket av dette gjennom nettariffen deres. Det er derfor alltid ansvarlig konsesjonær i KILE-ordningen systemansvarlig ev. bør betale kompensasjon til.
- I dag er ca. 265 lastpunkter tilkoblet frekvensstyrt belastningsfrakobling, hvor de fleste berører sluttbrukere i distribusjonsnettet. Systemansvarlig kjenner ikke til at sluttbrukere i distribusjonsnettet har blitt koblet ut på systemvern som følge av feil i andre land og FASIT er ikke tilrettelagt for å håndtere en slik hendelse. Siden sannsynligheten for en slik hendelse er lav vurderer vi det som lite hensiktsmessig å sikre tilrettelegging av FASIT for å håndtere dette og anbefaler at ev. slikt utfall håndteres gjennom enkeltvedtak av NVE i etterkant av en slik hendelse.

Til femte ledd:

- Systemansvarlig er positive til presiseringen om at systemansvarlig kan pålegge konsesjonær å endre innstillinger på systemvern og at dette kan være et systemkritisk vedtak. Systemansvarlig vil imidlertid påpeke at forskriften i § 28 nå viser til feil ledd i § 21. Den viser til fjerde, men skal nå vise til femte ledd i § 21.
- Videre vil vi vise til hvordan vi samarbeider med BKK Nett om bruken av systemvern i deres område. I henhold til vår rutinebeskrivelse for samarbeid overvåker BKK Nett overføringsgrensene i området og varsler oss ved behov for å fatte vedtak om å aktivere eller deaktivere systemvern. Vi ønsker at NVE i videre arbeid med systemvern åpner for at bare systemansvarlig kan vedta rammene for når og hvordan systemvernene skal benyttes, men at operativ bruk kan gjøres av andre nettselskap.

Til sjette ledd:

- Inntil videre er det systemansvarlig som er ansvarlig for alle systemvern i kraftsystemet og vi foreslår å presisere at dette også gjelder innstillinger på vernene. Vi foreslår derfor følgende alternative tekst for sjette ledd:
 - o *Konsesjonær kan ikke installere, idriftsette, endre innstillinger, aktivere eller deaktivere systemvern i regional- og sentralnettet uten etter vedtak av systemansvarlig.*

§ 22 om feilanalyse og statistikk

I hovedsak er endringene som foreslås av NVE knyttet opp mot neste generasjon FASIT. Det presiseres at systemansvarliges krav til rapportering, format, innhold rutiner og prosess for innsending av data spesifiseres nærmere i retningslinjene etter ny § 28a.

Generelt til § 22:

I våre kommentarer til § 22 har systemansvarlig tatt utgangspunkt i at hele § 22 skal endres fra 1.1.2019, ikke 1.1.2018, vi viser til NVEs utsendte notat under høringsperioden hvor NVE bekrefter dette. Generelt mener systemansvarlig at flere av endringene som foreslås for § 22 er tilpasninger til forslag fra prosjekt "Neste generasjon FASIT" (NGF), og Statnett slutter seg til disse forslagene.

Til første ledd:

- Rapporteringsfrist: Systemansvarlig støtter at rapporteringsfrist på 4 uker forskriftsfestes både for distribusjon-, regional- og transmisijsnett. Dette er i tråd med forslaget fra NGF, der det legges opp til løpende rapportering fra FASIT programvare til FASIT-Hub (systemansvarliges nye mottakssystem for FASIT-rapporter i Fosweb). Rapporteringen vil foregå maskin til maskin uten at bruker må laste opp xml-fil som i dagens FASIT, og dermed vil ikke løpende rapportering fra distribusjonsnettet medføre noe tilleggsarbeid for konsesjonærene. Rapporteringsfrist på 4 uker vil etter systemansvarliges mening kunne gi bedre kvalitet på rapporteringen, da analysen må ferdigstilles kortere tid etter hendelsen enn hva tilfellet er i dag. Systemansvarlig vil kunne godkjenne en senere rapporteringsfrist for særlig kompliserte hendelser, etter forespørsel fra konsesjonær. I slike tilfeller vil det bli mulig å sende inn en foreløpig rapport innen fristen, med innsending av endelig rapport på et senere tidspunkt etter avtale. Dette vil systemansvarlig beskrive i de retningslinjene som skal utarbeides, jf. ny fos § 28a.

- Type konsesjonærer med rapporteringsplikt i regional- og transmisjonsnett:
 - o Produsenter: Den nye teksten er kun en presisering av dagens praksis, som systemansvarlig støtter.
 - o Sluttbrukere: Dette er en utvidelse av dagens rapportering, som systemansvarlig er positiv til. Feil og utfall hos store sluttbrukere har ofte vel så stor konsekvens for kraftsystemet som utfall av nett- eller produksjonsanlegg. For eksempel har vi i dag ingen fullstendig oversikt over utfall av sluttbrukere pga. spenningsdipper, da FASIT fokuserer på sluttbrukeres avbruddskonsekvenser. Systemansvarlig vil gjennom retningslinjer vurdere å innføre dette kravet gradvis, f.eks. ved at det i første år kun omfatter sluttbrukere over et visst effektuttak (ev. årsforbruk) eller som er tilknyttet de høyeste spenningsnivåene (f.eks. > 100 kV). Vi tror en gradvis innføring vil være en fordel med tanke på å høste erfaringer før man utvider kravet til å gjelde alle sluttbrukere tilknyttet regional- og transmisjonsnettet. I retningslinjene som skal utarbeides vil systemansvarlig også presisere hvilke hendelsestyper som skal rapporteres.

Til annet ledd:

- Rapportering av hendelser i lavspenningsnett og planlagte utkoblinger: Dette er også i tråd med anbefalinger fra NGF, og er i praksis ingen utvidelse av de kravene som gjelder i dag. Det stilles altså ingen krav om feilregistrering i lavspenningsnett, og det skal fortsatt ikke beregnes KILE for hendelser på dette nettnivået. Siden NGF legger opp til maskin til maskin kommunikasjon mellom FASIT-programvare og FASIT-Hub er det systemansvarliges vurdering at dette ikke vil medføre merarbeid for konsesjonærene. Det samme gjelder rapportering av planlagte utkoblinger som har medført avbrudd. Når det gjelder avbrudd som påføres sluttbrukere hos en annen konsesjonær, påpeker systemansvarlig at det er en forutsetning at rapporteringsfrister for "Melding om hendelse" fra ansvarlig konsesjonær og "Melding om avbrudd" fra berørt konsesjonær blir vedtatt i tråd med forslag til endring av forskrift om leveringskvalitet. Dette er nødvendig for å kunne overholde rapporteringsfrist til systemansvarlig innen 4 uker.

Til niende ledd:

- NVE ber om innspill til hvilket underlagsmateriale som skal oppbevares i tilknytning til feilanalysen. Systemansvarlig mener at dette som minimum må omfatte komplett FASIT-rapport med eventuelle avbruddskonsekvenser og konsekvenser for kraftproduksjon, samt relevante bryterkoblinger. I tillegg bør man ta vare på hendelses-/tidfølgemelderlistene og vern-/feilskriveropptak når slike finnes. Systemansvarlig mener det ikke skal være noe krav at man tar vare på så detaljert underlagsmateriale at man blir i stand til å beregne avbruddskonsekvensene etter en hendelse på nytt inntil ti år senere. Det vil si at nødvendige data om hver enkelt sluttbruker og detaljert nettopologi før en hendelse ikke bør kreves oppbevart.

§ 28 om forholdet til forvaltningsloven og offentleglova

NVE foreslår å begrense omfanget av bruken systemkritiske vedtak til de tilfeller slike vedtak ikke kan fattes tidligere enn 3 måneder før vedtaket må iverksettes.

- Systemansvarlig er positiv til de endringene som NVE foreslår. Systemansvarlig ser likevel at det vil være tilfeller der grensen på tre måneder før iverksettelse som kriterium for om

vedtaket kan defineres som systemkritisk eller ikke kan være i korteste laget. Dette vil være avhengig av ferietid eller saksbehandlingskapasitet både hos systemansvarlig og NVE. Så lenge NVE er så tydelige i sine forarbeider på at disse vedtakene som hovedregel ikke kan gis utsatt iverksettelse ved en ev. klage så har ikke systemansvarlig forslag til annen formulering.

- Systemansvarlig ber NVE vurdere å ta med § 17 annet ledd i opplistingen av systemkritiske vedtak i § 28 tredje ledd. § 17 annet ledd omhandler systemansvarliges vedtak for godkjenning av planlagte driftsstanser. Disse skal som hovedregel fattes mer enn tre måneder før driftsstansen skal gjennomføres, men i enkelte tilfeller mottar systemansvarlig søknader mindre enn tre måneder før driftsstansen er planlagt gjennomført. Dette gjelder for søknader som ikke oppfyller den direkte ordlyden i § 17 tredje ledd om "... behov oppstår som følge av uforutsette hendelser ...". I slike tilfeller mener systemansvarlig at vedtak om godkjenning av driftsstanser må følge regelverket for systemkritiske vedtak.
- Tilsvarende problemstilling som i strekpunktet ovenfor er knyttet til muligheten for bruk av produksjonstilpasning ved planlagte driftsstanser som meldes inn mindre enn tre måneder før tidspunktet for driftsstansen. I høringsdokumentet til § 8 om produksjonstilpasning sier NVE at det i all hovedsak er produksjonstilpasning som følge av uforutsette hendelser som kan defineres som systemkritisk. I neste setning påpekes at planlagte driftsstanser ikke gir grunnlag for systemkritisk vedtak. For de driftsstansene som meldes inn mindre enn tre måneder før tidspunktet for planlagt driftsstans, og som likevel ikke skyldes uforutsette hendelser, ønsker systemansvarlig å benytte systemkritisk vedtak etter § 17 tredje ledd. I slike tilfeller mener systemansvarlig at det også må være anledning til å fatte systemkritisk vedtak om produksjonstilpasning dersom dette er det nødvendige og meste hensiktsmessige virkemiddelet å benytte.